

Angst op scholen voor gesprek over waarden en normen

(In verkorte vorm ook gepubliceerd in de Volkskrant van 9 september 2016)

In de H. J. Schoolezing, die minister Edith Schippers op 5 september 2016 hield in Amsterdam, waarschuwde zij dat elementaire rechten op het spel staan: in de eerste plaats die van homo's, transgenders, vrouwen, inclusief 'moslimvrouwen die proberen wat meer vrijheid te veroveren'. Ze waarschuwt tegen 'de sluipende zelfcensuur' op scholen waar leraren niet meer openlijk homoseksueel durven zijn en niet meer over de Holocaust kan worden gesproken. (...) Hier botsen culturen. Hier worden sluipenderwijs de kernwaarden van onze samenleving aangetast.' Eindelijk benoemt een minister de problematiek die al enkele decennia gaande is.

Een aantal voorbeelden uit de praktijk

+ Al in de jaren tachtig kregen scholen te maken met het probleem dat in de kersttijd niet meer het verhaal van de geboorte van Jezus voorgelezen mocht worden. Veel scholen gaven toe aan islamitische ouders om dat niet meer te doen. Accent werd in de loop van de tijd meer gelegd op de 'eindejaars' maaltijd.

+ Op een basisschool in Amsterdam slaat in de jaren tachtig op een van de eerste warme dagen in het voorjaar ineens de sfeer tussen de kinderen om. Meisjes die gekleed zijn in een zomers jurkje worden door kinderen met een islamitische achtergrond uitgemaakt voor hoer. Wanneer de ouders van deze meisjes dit voorval aankaarten bij de directie krijgen ze de tip om de meisjes meer bedekt te kleden door bijvoorbeeld een lange broek te dragen. Daar konden de ouders zich niet in vinden en veel van hen hebben hun kinderen vanwege onveiligheid van school gehaald.

+ Jaren negentig: een basisschool in Enschede organiseert voor de kinderen van groep 8 een 'multiculturele' uitstapje langs moskee, synagoge en kerk. Het bezoek aan de moskee verloopt rustig en goed: kinderen weten dat ze hun schoenen uit moeten doen en de meisjes bedekken hun hoofd met een sluier. Maar als de kinderen voor de synagoge staan weigeren de moslimjongens een keppeltje op te doen. Begeleiding in paniek, wat nu! Men belt de imam van de moskee en die adviseert de jongens dan maar een krant boven het hoofd te laten dragen. Dat ziet de begeleiding niet zitten en men gaat maar terug naar school. De jaren daarop worden het uitstapje niet meer georganiseerd omdat het volgens de leiding alleen maar gedoe oplevert.

+ In Almelo zijn er in 2014 spanningen omdat de Turkse gemeenschap protesteert tegen het Armeense genocidemonument dat onthuld is. Op een basisschool in Almelo met veel Turkse en Armeense leerlingen gaat een leerkracht tijdens een maandag kringgesprek daar op in. In de pauze geeft de directeur, nadat hij hier kennis van neemt, de leerkrachten de opdracht om in de klassen niet te praten over deze kwestie, omdat hij bang is voor escalatie en problemen met de ouders.

+ In Deventer een leerkracht voor de middagpauze een stukje voor uit 'Harry Potter'. De kinderen gaan naar huis en nog geen half uurtje later komen enkele boze evangelische ouders naar de school en eisen dat de boeken van Harry Potter uit de school verwijderd worden. Die boeken worden door hen gezien als goddeloos omdat er magie in voorkomt. De directeur geeft aan dat hun wens geen probleem is omdat er keuze genoeg is uit andere kinderboeken.

Dit zijn geen losse incidenten. Het is een structureel probleem dat scholen toegeven en meebuigen om vooral niemand kwetsen. Alle eigen principes en tradities worden overboord gegooid om tegemoet te komen aan eisen en wensen vanuit verschillende religies. Wanneer de bovenstaande voorvallen aan de orde worden gesteld in vergaderingen van schoolbesturen of directies is meestal de reactie: dat moet de desbetreffende school zelf intern oplossen.

PvdA en Vereniging Openbaar Onderwijs

In juni van dit jaar was er een bijeenkomst in de Tweede Kamer over salafisme georganiseerd door het netwerk PvdA en Levensovertuiging waarbij het Tweede Kamerlid Tanja Jadnanansing aanwezig was. Ik bracht de bovenstaande problematiek aan de orde en zei dat op de basisscholen de kerndoelen 37 (respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen) en 38 (leren over geestelijke stromingen en leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen) nauwelijks uit de verf komen. Ik betoogde dat de schoolleiding in veel gevallen geen ruggengraat toont wanneer het gaat om de bevordering van burgerschapskunde en goede levensbeschouwelijke communicatie op school. Kinderen krijgen zo geen kans om in discussie en ontmoeting zich te ontwikkelen tot volwaardige burgers. Activiteiten en gedrag die voor deze ontwikkeling belangrijk zijn, worden door een minderheid die daar moeite mee heeft vermeden en dit wordt vervolgens toegestaan door handelingsverlegenheid bij het bevoegd gezag binnen de scholen.

Jadnanansing herkende mijn verhaal en zei dat er haar mailbox volloopt met mails over deze problematiek. Ze wilde op een zeer korte termijn een afspraak. Een fractiemedewerker stelde daarin voor deze problematiek aan te kaarten bij de Vereniging Openbaar Onderwijs. Snel kwam al een reactie dat ze begrijpen dat scholen het soms lastig vinden om te gaan met situaties zoals hier boven beschreven, maar ze gaan ze uit de weg. Hier wordt opnieuw deze problematiek genegeerd.

Daarom is het goed dat minister Schippers dit agendeert. Schippers is het is te doen om de toekomst van haar dochter, die nu 11 is. 'Over de vrijheid die zij zal hebben om zelf te kunnen beslissen hoe zij wil leven en wie zij liefheeft'. Wanneer de onderwerpen uit de kerndoelen 37 en 38 op school niet aan de orde kunnen komen, kunnen we zeker meer grote problemen en gekkigheid verwachten als deze kinderen verder opgroeien. Ik hoop dat PABO's en basisscholen de kerndoelen eindelijk serieus nemen en dat de inspectie daar ook werk van maakt. Al jaren is lesmateriaal ontwikkeld dat daarbij behulpzaam is, maar veel scholen en leerkrachten negeren dat totaal. Een student op de pabo vroeg mij onlangs waarom ze verplicht was het vak 'geestelijke stromingen' te volgen, want zo redeneerde ze, 'op de scholen wordt daar toch niets aan gedaan!'

Een moeder vroeg eens aan de pedagoog Wayland Parker (1837-1902) wanneer ze moest beginnen met de opvoeding van haar kind. 'Wanneer verwacht u de baby?' vroeg Parker droogjes. 'Verwachten?' stamelde de onthutste moeder, 'hij is al vijf'. 'Mijn hemel, beste vrouw,' riep Parker uit, 'sta toch niet uw tijd te verdoen met me. Ren naar huis, je hebt de vijf beste jaren laten voorbijgaan'

'In Goede Hands' geeft de leerkracht handvatten om op een creatieve en open manier rekening te houden met de verschillende culturele achtergronden van de kinderen. Geïnteresseerd? Stuur een mailtje naar: contact@stichtingechelon.nl